

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum fruitio sit tantum vltimi finis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Grammaticorum usu, non nisi ad delectationem spectare: unde & dicitur, quod significat cum gaudio uti. Non enim dicimus fruor cantu. i. amo cantum: sed. i. delectationem percipio de cantu. Neque cum dicitur, Veni, fruamur cupitis amplexibus, Prouerb. cap. 1. inuitamur ad amandum: sed. ad delectationem percipiendam. Et Paulus cum Philemoni dicit, Ego te fruor in Domino, non. Ego te amabo: sed. ego te delectabor in Domino, sonat. Abusue igitur frui pro amore formaliter sumi potest: proprie autem non. nisi aequiuocando ad placitum.

D. 656.

q. 9. art. 1.

In responsione ad secundum eisdem primi articuli, dicitur, quod quia bonum est commune ad omnia genera, sicut & ens: sicut quilibet perfectio, quilibet finis, quodlibet obiectum secundum suam specialem rationem habet rationem entis, ita & boni. Videre. n. & visibile ut sic, sunt entia & bona: & notificatio huius est, quod qualibet potentia appetit naturaliter sua perfectionem, suum finem. suum obiectum ut sic. Vnde verum, in quantum uerum, quia est naturalis appetit appetitum ab intellectu, est species boni: & similiter utibile, & intelligere, & uidere, & reliqua. quia ergo ista sunt boni species, & continentur sub bono in communi, quod est obiectum uoluntatis, ut propria sub communi dupliciter appetuntur, primo appetitum naturali ab his quorum sunt bona propria: secundum appetitum animali a uoluntate, sub cuius obiecto continentur. & propterea sequuntur illa duo, quae in littera exprimentur.

Inf. q. 13. art. 5. ad 2. Et 1. dist. 1. q. 4. artic. 1. cap. 3. & 23. tomo 3.

¶ Super Questionibus undecime Articuli secundum.

In reliquis questionibus 11. articuli nihil scribendum occurrit.

q. 9. ante medium, tomo 4.

vel delectationem, quam aliquis habet de ultimo expectato, quod est finis. Finis autem & bonum, est obiectum appetitum potentia: unde manifestum est, quod frui est actus appetitum potentia.

Ad primum ergo dicendum, quod nihil prohibet unum & idem, secundum diuersas rationes, ad diuersas potentias pertinere. Ipsa igitur uisio Dei, in quantum est uisio, est actus intellectus: in quantum autem est bonum & finis, est uoluntatis obiectum, & hoc modo est eius frui: & finem hunc intellectus consequitur tanquam potentia agens: uoluntas autem tanquam potentia mouens ad finem, & fruens sine iam adeptio.

Ad secundum dicendum, quod perfectio, & finis cuiuslibet alterius potentia, continetur sub obiecto appetitum, sicut proprium sub communi, ut dictum est supra. Vnde perfectio, & finis cuiuslibet potentia, in quantum est quoddam bonum, pertinet ad appetitum, propter quod appetitum potentia mouet alias ad suos fines, & ipsa consequitur finem, quando quaelibet aliarum pertingit ad finem.

Ad tertium dicendum, quod in delectatione duo sunt, scilicet conceptio conuenientis, quae pertinet ad apprehensiuam potentiam: & contentia eius, quod offertur, ut conueniens: & hoc pertinet ad appetitum potentiam. in qua ratio delectationis completur.

ARTICVLVS II.

Utrum frui conueniat tantum rationali creaturae, an etiam animalibus brutis.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod frui solummodo sit hominum. Dicitur enim Augustinus in primo de doctrina Christiana, quod nos homines sumus, quod fruimur, & utimur. non ergo alia animalia frui possunt.

¶ 2. Præter. Frui est ultimi finis: sed ad ultimum finem non possunt pertinere bruta animalia. ergo eorum non est frui.

¶ 3. Præter. Sicut appetitus sensituius est sub intellectui, ita appetitus naturalis est sub sensitui: si igitur frui pertinet ad appetitum sensituum, uidetur quod pari ratione possit ad naturalem pertinere. quod patet esse falsum, quia non est delectari ergo appetitus sensitui non est frui: & ita non conuenit brutis animalibus.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in li. 83. q. 1. Frui quidem cibo, & qualibet corporali uoluptate, non absurde existimatur, & bestia.

Respon. Dicendum, quod sicut ex prædictis habetur, frui non est actus potentia peruenientis ad finem, sicut exequentis: sed potentia imperantis executionem. Dicitur enim est actus appetitum potentia. In rebus autem cognitione carentibus inuenitur quidem potentia pertingens ad finem per modum exequentis, sicut graue tendit deorsum, & leue sursum. Sed potentia, ad quam pertinet finis per modum imperantis, non inuenitur in eis, sed in aliqua superiori natura, quae sic mouet rotam naturam per imperium, sicut in habentibus cognitionem appetitus mouet alias potentias ad suos actus. Vnde manifestum est, quod in his, quae cognitione carent, quibus pertingant ad finem, non inuenitur frui finis, sed solum in his, quae cognitionem habent. Sed cognitio finis est duplex, perfecta, & imperfecta. Perfecta quidem, qua non solum cognoscitur id, quod est finis & bonum, sed ratio uniuersalis finis & boni: & talis cognitio est solius rationalis naturae. Imperfecta autem cognitio est, qua cognoscitur particulariter finis, & bonum: & talis cognitio est in brutis animalibus, quorum & uirtutes appetitum non sunt imperantes libere, sed secundum naturalem instinctum ad ea, quae apprehendunt, mouentur: unde rationali naturae conuenit frui secundum rationem perfectam: brutis autem animalibus secundum rationem imperfectam: aliis autem creaturis nullo modo.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus loquitur de fruiione perfecta.

Ad secundum dicendum, quod non oportet, quod frui sit ultimi finis simpliciter: sed eius quod habetur ab unoquoque pro ultimo fine.

Ad tertium dicendum, quod appetitus sensituius consequitur aliquam cognitionem: non autem appetitus naturalis, praecipue prout est in his, quae cognitione carent.

Ad quartum dicendum, quod Augustinus ibi loquitur de fruiione imperfecta: quod ex ipso modo loquendi apparet. dicit enim, quod frui non adeo absurde existimatur & bestia, sicut, uti, absurdisime dicerentur.

ARTICVLVS III.

Utrum si uisio sit tantum ultimi finis.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod frui non sit tantum ultimi finis. Dicitur enim. Apostolus ad Philemonem. Ita frater, ego te fruor in Domino: sed manifestum est, quod Paulus non posuerat ultimum suum finem in homine. ergo frui non tantum est ultimi finis. ¶ 2. Præter. Fructus est, quo aliquis fruitor: sed Apostolus dicit ad Gal. 3. Fructus spiritus est charitas, gaudium, pax, & huiusmodi: quae non habent rationem ultimi finis. non ergo frui est tantum ultimi finis.

¶ 3. Præter. Actus uoluntatis supra seipsum reflectuntur. Volo enim me uelle, & amo me amare: sed frui est actus uoluntatis. uoluntas enim est per quam fruimur, ut Augustinus dicit 10. de Trin. ergo aliquis fruitor sua fruiione: sed frui non est ultimus finis hominis, sed solum bonum increatum, quod est Deus. non ergo frui est solum ultimi finis.

Sed contra est, quod Augustinus dicit 10. de Trin. Non fruitor siquis id, quod in facultatem uoluntatis assumit, propter aliud appetit: sed solum ultimus finis est, qui non propter aliud appetitur. ergo solius ultimi finis est frui.

Respondeo. Dicendum, quod sicut dictum est, ad rationem fructus duo pertinent, scilicet quod sit ultimus, & quod appetitum quietet quadam dulcedine, vel delectatione. Ultimum autem est simpliciter, & secundum quid simpliciter quidem, quod ad aliud non refertur: sed secundum quid, quod

* art. p. r. ad 2. * art. p. r. ad 1. & h. corp.

D. 714

* cap. re te tom.

Cap. modis mo 3.

ca. 1. ad 2. am.

310. 11. q. 1.

libro 83. q. 4. qu. 1. q. 4.

* Glo. lineae Gal. 3. bet. 8. tur. 1. dicit. q. 1. art. 9. a.

q. 1. art. 1. ad 3.

* cap. 10. de re medicin. tom. 3.

* cap. 11. ante med. 10. 3.

* art. 1. huius quati.

li. 1. c. 1. m. 3.